

Bescherming en herstel van de grondwatervoorraden

Grondwatervergunningen, grondwaterheffing
en steun voor grijswaterprojecten

Uiteenzetting in de Commissie voor Leefmilieu, Natuur, Ruimtelijke Ordening,
Energie en Dierenwelzijn

27 januari 2015

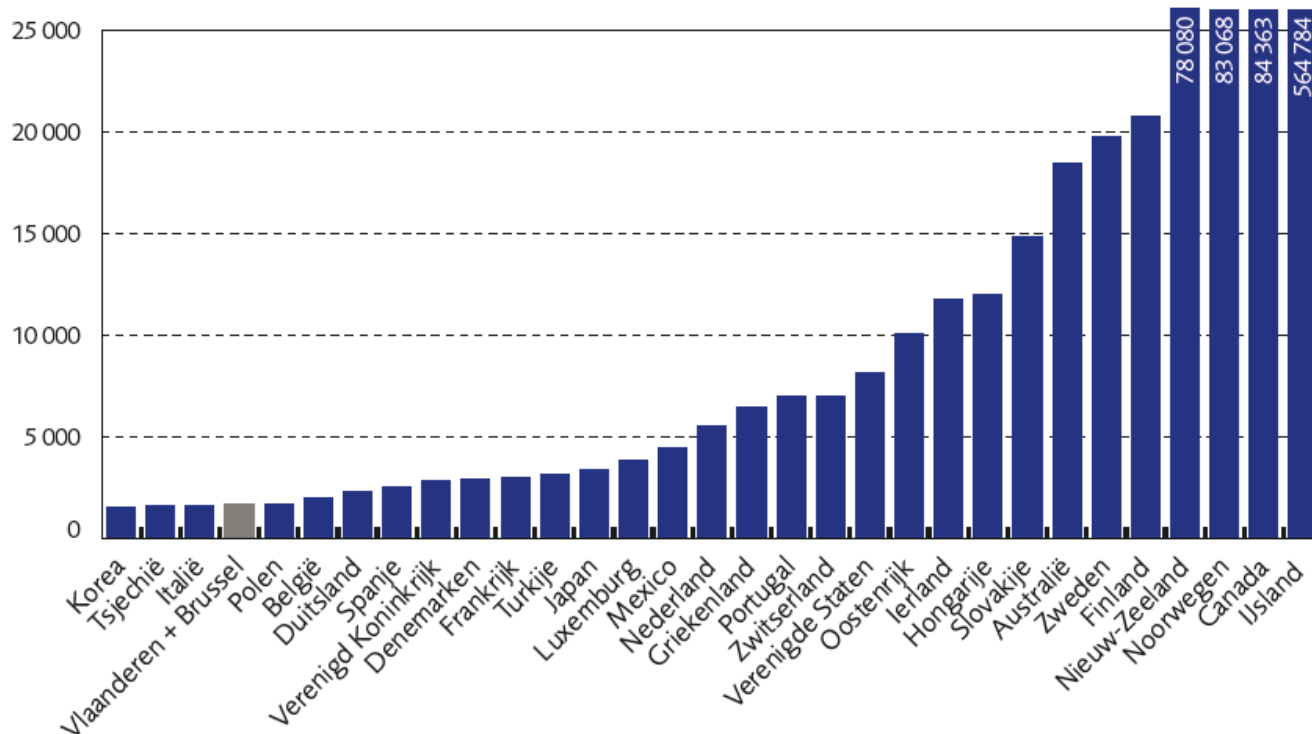
Inhoud

- Afbakening audit
- Toestand van de grondwaterlichamen
- Vergunningenbeleid
- Heffingenbeleid
- Grijswaterbesluit

Afbakening van de audit

- Vlaanderen = regio met schaarse grondwatervoorraden
- Waterbeschikbaarheid per persoon in de OESO-landen (Bron: MIRA Themabeschrijving waterkwantiteit 2013, p. 8):

waterbeschikbaarheid per inwoner ($\text{m}^3/\text{inwoner/j}$)

Cijfer voor Vlaanderen + Brussel, bijna 1 700 $\text{m}^3/\text{inw.jaar}$, is berekend volgens de methode van OESO.

Bron: OESO, WL, VMM

-
- Europese kaderrichtlijn Water (2000): eist grondwaterlichamen (GWL) in goede toestand tegen 2015 (uitstelbaar tot 2021 of tot 2027)
 - Uitvoering:
 - Decreet Integraal Waterbeleid 2003
 - Stroomgebiedbeheerplan (SGBP) 2010-2015 Schelde en Maas: toestand van het grondwater → maatregelenprogramma 2010-2015
 - Momenteel loopt het openbaar onderzoek over de ontwerp stroomgebiedsbeheersplannen 2016-2021
 - Deze audit gaat over de inzet van drie instrumenten (vergunningen, heffingen, subsidiëring grijswater) om de kwantitatieve toestand van de grondwaterlichamen te verbeteren.

Toestand (kwantitatief) van de grondwaterlichamen

Stroomgebied- districten	Stroomgebied	Zes grondwatersysteem	42 grondwater- lichamen
Schelde	De Yzer	Kust- en Poldersysteem (KPS)	5
	De Brugse Polders	Centraal Vlaams systeem (CVS)	8
	De Schelde	Sokkelsysteem (SS)	7
		Centraal Kempisch systeem (CKS)	2
		Brulandkrijtsysteem (BLKS)	10
Maas	De Maas	Centraal Kempisch systeem (CKS)	5
		Brulandkrijtsysteem (BLKS)	2
		Maassysteem (MS)	3

-
- Toestandbepaling in huidige SGBP 2010-2015: **14 van de 42 grondwaterlichamen** in kwantitatief onvoldoende toestand (waarvan 6 in de Sokkel). Beoordeling was gebaseerd op 2 van de 7 voorziene criteria.
 - Toestandbepaling in 2012 (in het kader van de ontwerp SGBP 2016-2021): **8 van de 42 grondwaterlichamen** in kwantitatief onvoldoende toestand (waarvan 4 in de Sokkel). Beoordeling was gebaseerd op 5 van de 7 voorziene criteria (dus strenger, vermits *one-out-all-out* principe).
 - Dus: zes grondwaterlichamen zijn nu een betere kwantitatieve toestand
 - 2 in de Sokkel
 - 2 in het Brulandkrijtsysteem
 - 1 in het Centraal Vlaams systeem
 - 1 in het Maassysteem
 - Los van deze toestandbepaling is er ook een periodieke monitoring van de grondwaterstanden door VMM (via een aantal meetputten), maar geen consolidatie per GWL.

Vergunningenbeleid

- Grondwatervergunningen geregeld in VLAREM:
 - dekt niet alles af: omvat niet alle vormen van grondwaterwinning (bijv. huishoudelijke grondwaterwinningen van minder dan 500 m³ per jaar);
 - differentieert naar de grondwaterlaag (freatisch of afgesloten), maar niet naargelang (kwantitatieve toestand van) GWL.
- Met uitzondering van het Sokkelsysteem (waar er een interne richtlijn is die streeft naar een afbouw van lange-termijnvergunningen met 75 %), zijn mogelijke beperkingen (looptijd, vergunde debiet, bijzondere voorwaarden ...) niet geformaliseerd. Dit wordt overgelaten aan de advies- en vergunningsverleners. Het ontbreken van juridische verankering houdt risico's in voor de rechtszekerheid en afdwingbaarheid.
- Uitvoering vergunningenbeleid weinig transparant: geen overzicht van adviezen, mate van opvolging, bijzondere voorwaarden per GWL.
- Ontwerp SGBP 2016-2021 bevatten wel gebiedspecifiek beleid voor probleemgebieden in grondwaterlichamen in kwantitatief ontoereikende toestand.

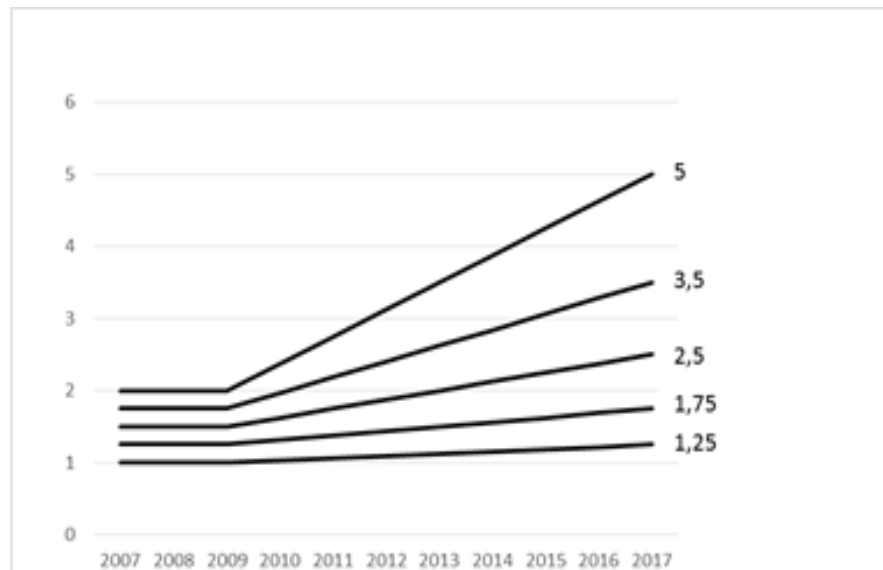
Resultaten:

- vergunde debieten zijn tussen 2000 en 2012 afgebouwd (totaal – 21,7 %);
- afbouw is sterker in GWL in ontoereikende toestand (- 27,7 %);
- sterkste afbouw in Sokkel (-56,1 %), goed voor 3,7 % van de vergunde debieten;
- belangrijkste inspanningen door industrie, handel en diensten; toename in landbouw.
- Let op: vergunning (= maximaal toegelaten verbruik) ≠ werkelijk verbruik (lager): vergt koppeling vergunningsgegevens met verbruiksgegevens in heffingendatabank, vooralsnog niet mogelijk.

Grondwater-systeem	Vergund in 2000			Vergund in 2012			Procentuele evolutie 2000-2012		
	GWL GT	GWL OT	Alle GWL	GWL GT	GWL OT	Alle GWL	GWL GT	GWL OT	Alle GWL
Brulandkrijt-systeem	51.961	62.462	114.423 (22,4%)	45.547	48.493	94.040 (23,5%)	-12,3%	-22,4%	-17,8%
Centraal Kempisch Systeem	188.125		188.125 (36,9%)	140.134	0	140.134 (35,1%)	-25,5%		-25,5%
Centraal Vlaams Systeem	69.258	28.117	97.374 (19,1%)	55.581	22.500	78.081 (19,6%)	-19,7%	-20,0%	-19,8%
Kust- en Poldersysteem	14.728		14.728 (2,9%)	9.168	0	9.168 (2,3%)	-37,8%		-37,8%
Maassysteem	52.297	9.309	61.606 (12,1%)	52.698	10.464	63.162 (15,8%)	0,8%	12,4%	2,5%
Sokkelsysteem	1.244	32.344	33.588 (6,6%)	605	14.138	14.743 (3,7%)	-51,4%	-56,3%	-56,1%
Totaal	377.613	132.232	509.844 (100%)	303.733	95.595	399.328 (100,0%)	-19,6%	-27,7%	-21,7%

Heffingenbeleid (1)

- De grondwaterheffing is ingevoerd in 1997 en geleidelijk aangepast: de heffing steunt op de gebruikersgroep, het verbruikt volume (vanaf 2002) en de toestand van de grondwaterlichamen (d.m.v. gedifferentieerd gebiedsfactor vanaf 2006 voor Sokkel; vanaf 2007 voor heffingsgebieden in andere afgesloten lagen).
- Selectieve verhogingen van de heffing sinds 2010 (tot 2017) zorgen voor een betere afstemming op de toestand van de GWL.

Heffingenbeleid (2)

- Differentiatie (een heffing die rekening houdt met de toestand van de grondwaterlichamen) is er voor:
 - grootverbruikers ($> 30.000 \text{ m}^3$) (*niet voor drinkwatermaatschappijen: zij betalen een forfaitair tarief, ongeacht de toestand van de grondwaterlichamen*)
 - voor winningen tussen $500\text{-}30.000 \text{ m}^3$ in *afgesloten* lagen.
- Afstemming heffing op prijs grijswater is niet gerealiseerd.
- Heffingsgebieden zijn niet volledig afgestemd op de GWL: geen consolidatie mogelijk van verbruiksgegevens op niveau GWL + geen afstemming tussen heffingendatabank en vergunningendatabank.

Heffingenbeleid (3)

Resultaten

- Tussen **2006**-2011 is 14,4 % minder grondwater verbruikt (excl. drinkwatermaatschappijen) : vooral in GWL in ontoereikende toestand. *(De drinkwatermaatschappijen, die 63,2 % van het grondwater verbruiken, zijn niet opgenomen in dit cijfer).*
- Ontradingsbeleid in Sokkel succesvol; voor andere systemen geen duidelijke resultaten (o.a. door onvolledige afstemming heffingsgebied – GWL).
- Heffing werkte in periode 2007-2012 meer sturend dan financierend: +0,8% ontvangsten versus – 7,4 % grondwaterverbruik.

Grijswaterbesluit (1)

- Het grijswaterbesluit definieert grijswater als een onderdeel van tweedecircuitwater, dat is water niet bestemd voor menselijke consumptie dat apparatuur bevoorraadt.
- Grijswaterbesluit was afgestemd op acuut waterschaarsteprobleem in Sokkelsysteem; voorbereidende studies bleven beperkt tot West-Vlaanderen.
- Beperkte implementatie: van de aan de Europese Commissie aangekondigde 60 miljoen euro voor grijswaterprojecten, werd minder dan 5 miljoen besteed. Er waren 9 projectaanvragen, 2 werden goedgekeurd.
- Project Waregem (Sokkelsysteem): evenwicht tussen aanbod grijswater (van drinkwaterkwaliteit, maar soms afkomstig van grondwater) en afbouw vergunningen, maar niet op bedrijfsniveau. Project heeft geleid tot substantiële afbouw (- 88,8% t.o.v. 2000) van de vergunningen in GWL in ontoereikende toestand.

Grijswaterbesluit (2)

- Project Tienen: aanzienlijke afbouw vergunning in GWL in goede toestand, maar met impact op aangrenzende GWL in ontoereikende toestand. Voorstel om dit als bijkomend criterium voor de kwantitatieve toestand op te nemen in VLAREM.
- VMM heeft onvoldoende zicht op de evolutie van de afname van grijswater en op de grijswaterprijzen.

Aanbevelingen

- Algemeen:
 - uitvoering van de maatregelen permanent opvolgen, toestand GWL correct bepalen en resultaten regelmatig rapporteren;
 - werk maken van een koppeling van de huidige databanken, opdat evaluaties mogelijk worden van het vergunningen- en heffingenbeleid
- Vergunningen:
 - verder differentiëren in functie van de toestand van de grondwaterlichamen in alle grondwatersystemen;
 - beter verankeren in regelgeving en duidelijker richtlijnen (reeds aanzet in ontwerp SGBP).
- Heffingen:
 - verder differentiëren in functie van de toestand van de grondwaterlichamen in alle grondwatersystemen;
 - overwegen om bij de berekening van de heffing uit te gaan van de plaats en het volume van het verbruik in plaats van de gebruikersgroep.
- Grijswaterbesluit: toegevoegde waarde tegenover andere instrumenten evalueren.